

До спеціалізованої вченої ради Д 20.051.12
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора мистецтвознавства, професора
Станіславської Катерини Ігорівни
на дисертаційну роботу Обух Людмили Василівни
«Менеджмент академічної музики в соціокультурному просторі України
(кінець ХХ – початок ХХІ століть)»,
яку подано на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства
за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами.

Музичний менеджмент є відносно новим явищем у культуротворчому процесі України, що на зламі століть відчув докорінні зміни, зокрема в галузі музичної індустрії. Синтезуюча взаємодія економічних та творчих складників обумовила базові засади цього виду діяльності і визначила принципи формування й функціонування менеджменту академічної музики в контексті українського державотворення та європейського шляху розвитку. Як складний процес, музичний менеджмент володіє багаторівневою структурою та поліфункційністю, вимагаючи від його учасників високих інтелектуальних та організаторських здібностей. Потребуючи міждисциплінарного підходу та комплексного обґрунтування, цей науковий напрям у сфері академічної музичної культури лише починає торувати свій шлях. Репрезентація академічної музики в соціокультурних реаліях сьогодення потребує більш глибокого вивчення та опрацювання засад менеджменту і пошуку нових форм його застосування.

Метою роботи є теоретико-методологічне обґрунтування системного й багаторівневого явища музичного менеджменту академічної музики в Україні та практики його реалізації на межі ХХ–ХХІ століть.

Дисертаційна робота є ініціативною й одночасно складовою частиною науково-дослідних робіт Прикарпатського національного університету імені

Василя Стефаника та Житомирського державного університету імені Івана Франка, результати якої були використані при розробці державних бюджетних тематиках університетів: «Актуальні питання культурології: теорія та історія культури» (державний реєстраційний номер 0117U004571); «Теорія і практика мистецької освіти» (державний реєстраційний номер 0112U00268); «Мистецька освіта України в світовому соціокультурному просторі: тяглість традицій та інновації» (державний реєстраційний номер 0122U200109). Загалом тематика дисертації відповідає тематиці зазначених науково-дослідних робіт.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені в дисертації та виносяться на захист, є теоретично обґрунтованими та практично підтверджені. Дисертаційна робота демонструє високий науковий рівень у теоретико-методологічних та аналітико-практичних аспектах дослідження. Авторкою опрацьовано значний перелік наукових праць вітчизняних та закордонних авторів за темою дисертації.

Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження сформульовані коректно. Обґрунтування отриманих в дисертації результатів базується на використанні сукупності методів та підходів наукового дослідження, зокрема: культурологічному, соціокультурному, міждисциплінарному, синергетичному, діяльнісному, економічному, програмно-цільовому, інформаційному підходах; поєднанні історико-діалектичного, історико-системного, порівняльного та мистецтвознавчого принципів аналізу, теоретичних і практичних аспектів вивчення явища менеджменту академічного музичного мистецтва в Україні (джерелознавчому, історико-культурологічному, соціокультурному й історико-біографічному). Використання комплексу методів універсального, загальнонаукового та специфічного характеру зумовлене потребою синтезу різновекторних напрямів процесу становлення музичного менеджменту як наукового напрямку в Україні на межі століть і спрямоване на забезпечення перспективи наукового осмислення цього явища в соціокультурній проекції XXI століття.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Результати перевірки тексту дисертації та публікацій здобувачки свідчать про відсутність порушення академічної доброчесності.

Дисертація є логічно структурованою та містить анотації, вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його хронологічні межі, об'єкт, предмет, мету, завдання і методи; викладено методологічні та теоретичні засади дослідження; подано джерельну базу, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів; представлено апробацію та практичне впровадження результатів наукової роботи.

Теоретико-методологічний дискурс Першого розділу **«Менеджмент музичної культури: джерелознавчі, методологічні та мистецтвознавчі засади»** (чотири підрозділи) зосереджений на розгляді зародження та становлення менеджменту музичної культури у контексті глобалізаційних змін, визначенні його теоретичних засад крізь призму соціокультурної державної політики.

Другий розділ **«Інституалізація менеджменту академічної музики в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століть»** (чотири підрозділи) присвячений вивченню питань існуючої системи культурно-музичної організації, а також пошуку нових шляхів її формування в умовах динамічних внутрішніх та зовнішніх глобалізаційних змін на межі двох століть і складається з чотирьох підрозділів.

У Третьому розділі **«Арт-менеджер – ключовий елемент комунікативного простору культурно-мистецької індустрії»** (три підрозділи) авторка приділяє увагу вивченню успішної діяльності митців і культурно-громадських діячів у сфері академічної музики, розгляду умов формування професійних арт-менеджерів у освітньому середовищі держави на сучасному етапі. Розділ складається з трьох підрозділів.

Четвертий розділ **«Event-менеджмент і PR академічної музики»** (чотири підрозділи) націлений на доповнення понятійного апарату та простеження

ситуації екстраполяції засобів економічного менеджменту у сферу культури і мистецтва для підтвердження ефективності політики успішної кооперації академічної музичної культури і фінансової складової на державному рівні.

3. Наукова новизна отриманих результатів, що представлені в дисертації та рефераті.

Авторкою вперше:

– систематизовано дані наукової літератури та практичної діяльності щодо менеджменту академічної музики в соціокультурному просторі України; виявлено проблемні вектори теоретичного висвітлення предмету дослідження та часткові лакуни його прикладного втілення;

– здійснено комплексне міждисциплінарне дослідження музичного менеджменту академічної музики в соціокультурному просторі України кінця ХХ – початку ХХ ст.;

– сформовано концепцію «менеджмент академічної музики» як соціокультурного та системного явища сучасної постмодерної української культури; систему менеджменту академічної музики обґрунтовано як комплекс явищ і процесів, що демонструє водночас керованість і самоорганізацію, обумовлюючи потенційність і результативність подальшого функціонування цієї системи в художній культурі країни і світу;

– запропоновано та введено до наукового обігу авторські визначення основних концептуальних понять: «культурно-музична діяльність», «музичний менеджмент», «музично-педагогічний коучинг», «музичний проєкт академічного мистецтва», «музичне продюсування»;

– визначено інституалізацію менеджменту академічної музики в Україні, структуру якої складають: державні та місцеві органи влади, підпорядковані органам державного урядування заклади культури (філармонії), всеукраїнські й національні громадські мистецькі об'єднання, наукові центри, концертні агенції та заклади музичної освіти. Визначена інституалізація показала, що забезпечення ефективності менеджменту академічної музичної культури можна досягнути лише в синергії усіх її складових;

– здійснено каталогізацію законодавчої бази означеного періоду, яка виявила її низьку дієвість в умовах вільної ринкової економіки, де не передбачаються інші форми фінансової підтримки культури, окрім прямого бюджетного фінансування закладів культури та не гарантується підтримка з боку держави недержавним культурним організаціям;

– вибудовано авторську модель арт-менеджера в соціокультурному просторі України, визначено типологію менеджерів академічної музики;

– осмислено особистісний чинник у керівництві музичними проєктами, виокремлено кращі зразки музичного менеджменту;

– розкрито специфіку концепту музичного продюсування як особливого процесу організаційної діяльності у сфері культурної індустрії, що передбачає ініціативу, створення та продукування власної мистецької ідеї (продукту) з метою її успішної реалізації в межах чинного законодавства держави.

Дисертанткою запропоновано:

поняття «менеджмент академічної музики»; авторські визначення основних концептуальних понять: «культурно-музична діяльність», «музичний менеджмент», «музично-педагогічний коучинг», «музичний проєкт академічного мистецтва», «музичне продюсування»; новий науковий погляд на менеджмент академічної музики в Україні.

У роботі набуло подальшого розвитку та конкретизації:

поняття «менеджмент академічної музики»; оцінка досягнень митців, організацій, установ, органів державного управління у сфері академічної музики, спрямованих на створення національного контенту та продукування культурного мистецького продукту, їх внесок у розвиток та популяризацію української музичної культури; розуміння передумов, причин і обставин виникнення менеджменту академічної музики в контексті соціокультурних змін; ідеї міжкультурного діалогу засобами академічної музики, що є умовою не лише сучасної культуротворчості в глобалізованому просторі, а й засобом збереження національної самоідентичності та відвоювання належного місця на світовій геополітичній та соціокультурній арені.

4. Повнота викладення у відкритому друку наукових положень дисертації.

Публікації основних положень дисертаційної роботи висвітлені в індивідуальній монографії (обсяг – 26,74 д. а.), розділах 2-х монографій у співавторстві, 4-х статтях у журналах, що індексуються в міжнародній базі Web of Science, 12-ти одноосібних наукових статтях у фахових виданнях категорії «Б», що входять до переліку МОН України з мистецтвознавства та культурології, 5-ти одноосібних статтях у наукових виданнях зарубіжних країн, а також у 24-ох публікаціях в інших наукових збірниках України й зарубіжних країн, статтях і тезах за результатами наукових конференцій українською та іноземними мовами, 5-ти авторських свідоцтвах.

Науково-теоретична апробація результатів роботи здійснювалася в період 2017–2022 рр. на понад 30 наукових заходах (конференціях, конгресах, семінарах) міжнародного, всеукраїнського, вузівського статусу в багатьох містах України та за кордоном (Республіка Польща, Великобританія).

Науково-практична апробація результатів роботи передбачала діяльність авторки як члена оргкомітету конкурсів, фестивалів, організатора й учасника концертів, мистецьких подій, а також полягала в безпосередній освітянській практично-педагогічній, виконавській і музично-громадській діяльності.

Отже, оприлюднення винесених на захист положень наукової новизни та результатів дисертаційної роботи Обух Л. В. у відкритому друці здійснено з урахуванням вимог МОН України в повній мірі.

5. Практичне значення й впровадження результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання матеріалів дисертації у навчальному процесі закладів вищої освіти, навчальних програмах курсів із мистецтвознавства, музикознавства, культурології, менеджменту соціокультурної діяльності тощо. Матеріали дослідження можуть бути використані при написанні наукових статей, підручників, посібників, програм із культурних ініціатив і стратегій розвитку різних рівнів урядування.

Практичне значення дисертації підтверджується в роботі: Управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської обласної державної адміністрації, що дало можливість створити методологічне підґрунтя до формування стратегії управління культурно-мистецькою сферою при опрацюванні гіпотетичних сценаріїв розвитку регіонального культурного середовища; висвітлення досвіду управлінської діяльності деяких установ культури області сприяє їх популяризації в Україні та за її межами, стимулює покращення їхньої роботи (довідка № 01/008-003/054 від 25.01.2023 р.); Житомирської міської ради при виконанні Комплексної цільової програми «Культурний простір Житомирської об'єднаної територіальної громади на 2021–2023 роки» у складі робочої групи з підготовки та проведення свята «Великдень у Житомирі» (Розпорядження міського голови та додаток до розпорядження № 71 від 28.01.2022 р.); Івано-Франківської обласної філармонії імені Іри Маланюк, де було визначено загальні тенденції становлення та динаміки розвитку професійного академічного мистецтва на Прикарпатті (довідка № 79 а від 31.08.2020 р.). Основні наукові положення та результати, сформульовані у дисертації, апробовані та використовуються у освітньому процесі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 01-23/09 від 25.01.2023 р.) та Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 140/01 від 26.01.2023 р.) при проведенні лекцій і практичних занять з курсів «Менеджмент культури і мистецтва», «Менеджмент масових свят», «Основи організації у сфері культури і мистецтва», а також організаційно-творчій роботі.

6. Оцінка мови і стилю дисертації, відповідність дисертації паспорту спеціальності та змісту реферату, вимогам МОН України.

Текст дисертаційної роботи Обух Людмили Василівни викладено науковим стилем, українською мовою. Дисертація виконана на високому науковому рівні, є самостійно виконаною роботою та має цілісний, завершений характер. Дисертація чітко та логічно структурована та складається з анотації, вступу, чотирьох розділів із висновками до розділів, загальних висновків, списку

використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації 489 сторінок, із них основного тексту 303 сторінки. Представлена робота відповідає паспорту спеціальності 26.00.01 «Теорія та історія культури» (мистецтвознавство).

У рефераті в повній мірі відображено зміст дисертації, її основні положення й отримані результати. За обсягом та оформленням реферат відповідає вимогам МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження.

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу, в цілому, позитивно, наголосимо на деяких дискусійних положеннях, зауваженнях, запитаннях.

1. Перше дискусійне зауваження стосується авторського визначення концепту «музичний проєкт академічного мистецтва»: «неповторювана поетапна організація резонансних заходів академічного музичного мистецтва загальнонаціонального чи локального (місцевого) масштабу як виду комунікаційної програми в системі стратегічного процесу функціонального менеджменту з метою залучення його в якості механізму позитивної соціальної дії».

На мій погляд, деякі позиції у визначенні є спірними, зокрема: 1) стрижневим смислом МПАМ виведено діяльнісну складову (організація заходів), а не результат цієї діяльності (сам креативний продукт); 2) не вповні обґрунтованою виглядає заявлена «неповторюваність» означених дій; 3) характеристика «резонансу» музично-академічних заходів вносить у це визначення суб'єктивну складову.

2. У підрозділ 3.2. «Продюсер – суть і специфіка концепту» на с. 214 авторка зазначає: «Продюсера від підприємця (бізнесмена) саме у сфері культури і академічного мистецтва відрізняє творча складова його діяльності, оскільки, як правило, продюсер є автором ідеї, а отже відіграє вагомую роль у створенні концепції музичного проєкту».

У дискурсі мистецького менеджменту часто фігурує поняття «креативний продюсер» – чи актуальне воно, чи доречне? Якщо, за висловом дисертантки, будь-який продюсер «є автором ідеї».

3. На с. 236 читаємо: «Суспільство, в якому універсальним мірилом слугує успіх, весь час еволюціонує та потребує нових парадигм менеджменту, що вже змінили й продовжують змінювати основні стереотипи принципів управління в усіх сферах буття».

Який успіх мається на увазі – фінансовий, творчо-комунікаційний, інформаційний, ще якийсь? Який саме успіх менеджменту академічної музики може слугувати чинником його оптимально-ефективної діяльності?

4. У підрозділі щодо *Public Relations* на с. 288 читаємо: «ефективність PR-кампанії залежить не тільки від успішно розв'язаних завдань, а й від рівня культурного й духовного розвитку суспільства».

Подібний висновок видається спірним, адже, на мій погляд, PR-кампанія у своєму вихідному чиннику вже базується на «культурному і духовному розвитку» відповідного суспільного сегменту, на який спрямована інформативно-комунікативна дія.

5. У фрагменті тексту дисертації (с. 294–295) щодо використання академічної музики в медійному полі (кіно, телебачення, реклама) не можу вповні погодитися з тим, що подібне використання є PR-технологією: взаємодія музики і екранної дії є складнішим процесом, і, на мою думку, популяризація академічної музики через аудіовізуальний образ навряд чи є ключовим фактором подібної інтеграції.

Зазначені зауваження та недоліки мають дискусійний характер і, в цілому, не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

8. Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам.

Дисертація Обух Людмили Василівни є самостійною завершеною працею, виконаною на актуальну тему. Тема розкрита в повному обсязі, висновки свідчать про досягнення мети та вирішення всіх поставлених завдань. Реферат дисертації відображає основні положення та зміст роботи. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 26.00.01 «Теорія та історія культури» (мистецтвознавство).

Отже, дисертація Обух Людмили Василівни «Менеджмент академічної музики в соціокультурному просторі України (кінець ХХ – початок ХХІ століть)» відповідає вимогам «Порядку присудження (позбавлення) наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора мистецтвознавства зі спеціальності 26.00.01 «Теорія та історія культури».

Офіційний опонент:

професор кафедри музичного виховання
Київського національного університету
театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого,
доктор мистецтвознавства, професор

К. І. Станіславська

